

Paisatge en vermell

P. SAN JUAN

Presoners australians recorren la línia fèrria.

Soldat japonès fent guàrdia enfront d'un dels camps de presoners.

Sala d'operacions a l'hospital del camp de Chong Khai, a Kanchanaburi.

Fotografia aèria presa per la RAF durant un atac al pont sobre el riu Kwai.

Un grup de presoners fa ús de les latrines del camp.

Imatge d'un 'coolí' (treballador indígena) durant un descans del treball.

Kanchanaburi és una ciutat petita a 130 quilòmetres a l'oest de Bangkok. Com cada any, el 25 de novembre s'hi celebra la destrucció, durant la Segona Guerra Mundial, del pont que, símbol del Ferrocarril de la Mort, travessa el riu Kwai.

Durant la nit, centenars de turistes tailandesos i estrangers s'apleguen a les ribes del riu per presenciar el ritu que, amb explosions i focs d'artifici, imita els bombardejos que s'hi produïren fa quaranta-vuit anys. Mentre el cel s'il·lumina i els rostres es contrauen pel fragor de les carcasses, els assistents recorden els horrors d'un dels exemples més propers de la infàmia humana.

La història. Pel desembre de 1941 l'imperi japonès entra en guerra amb els Estats Units, l'imperi britànic i Holanda. En pocs mesos ocupa vastos territoris del sud-est asiàtic: Siam –l'actual Tailàndia–, la península birmana, Malàisia... A mitjan 1942, la ruta marítima de proveïment i subministrament militar, via Singapur-Malacca i Rangun-Moulmein, esdevé extremadament perillosa a causa dels atacs continus de la marina aliada i s'aprova la construcció d'una nova línia fèrria que connectarà Moulmein, a Birmània, amb Singapur, via Bangkok. Aquest projecte havia estat rebutjat pels japonesos mesos abans per les enormes despeses que suposava per a la seua economia de guerra la construcció del ferrocarril a través de la jungla.

La construcció es comença a dur a terme amb mà d'obra procedent dels nombrosos presoners de guerra, uns 60.000 entre britànics, australians, holandesos i americans, procedents del mar de Java i Indonèsia, a més a més de centenars de milers de *coolis* (treballadors indígenes) contractats amb enganys a Malàisia, Siam i Birmània.

En un primer moment, els enginyers van preveure l'execució en cinc anys, però les forces armades japoneses van aconseguir realitzar-la en 16 mesos a costa d'un elevat nombre de víctimes produïdes per les inhumanes condicions de treball.

La Commonwealth estima en 16.000 els presoners que van perdre la vida en la realització dels 114 quilòmetres de ferrocarril. És impossible calcular el nombre de morts entre els *coolis*, però les estimacions suposen que van ser de 80.000 a 100.000 homes. Malnutrició, còlera i disenteria, agreujats pels monsons del 43 i també pel tracte inhumà i sàdic de molts guardians i oficials japonesos dels camps van ser les principals causes d'aquesta mortaldat. Les condicions de treball, d'allotjament i hospitalàries eren pèssimes i tan sols l'esforç dels metges dels camps, que obtenien clandestinament les medicines i els equips quirúrgics necessaris que els japonesos nega-

ven, va poder salvar alguns milers de víctimes.

Pel març de 1944 les condicions milloren davant les denúncies de la comunitat internacional per les morts del 43; aquesta milloria va cessar prompte i fins a la capitulació del 45 els grups de presoners van ser enviats a treballar en el manteniment de la línia fèrria, molt utilitzada per l'exèrcit japonès. Uns altres grups van construir punts de defensa i carreteres, algunes a través de la selva verge.

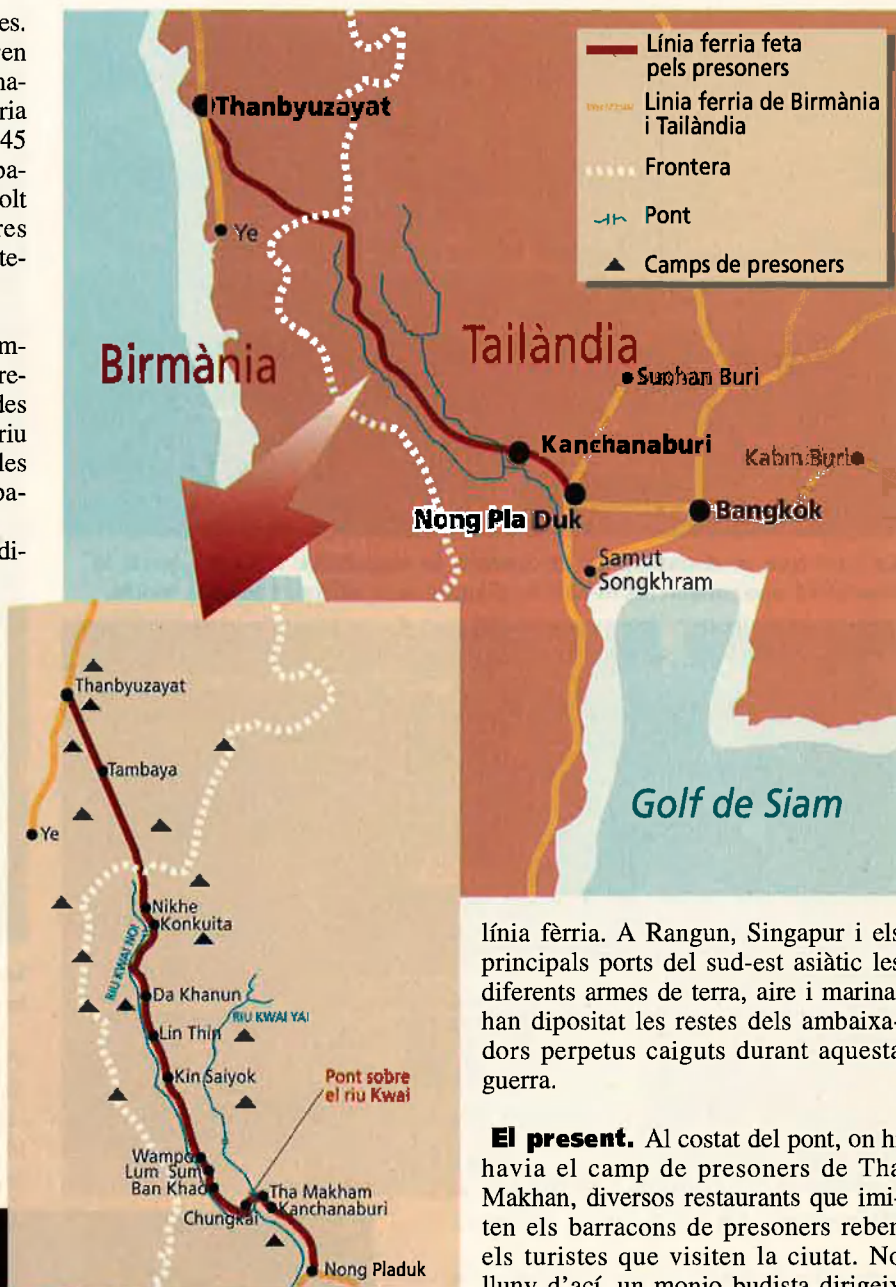
Els records. Després de la guerra, les tombes de les víctimes jalonaven tot el recorregut, però les restes aviat van ser traslladades als cementiris de Chong Kai, a la vora del riu Kwai i Kanchanaburi. Llevat, és clar, de les despulles dels americans, que van ser repatriades.

Ni l'exquisida cura amb què peons i jardiners tailandesos, pagats per una comissió de guerra de la Commonwealth, mantenen ambdós cementiris ni l'ambient d'assossec que s'hi respira salven el visitant de la impressió que els fets provoquen. Milers de plaques bruniades disposades en rigorosa alineació mostren noms i epitafis dedicats pels familiars, quan no recullen, simplement, alguns dels nombrosos "desconegut" dels que hi descansen.

Els visitants poden signar en els llibres de registre, on hi ha espais per afegir alguna dedicatòria: "Never again", es llegeix en un d'ells que signa un japonès resident a Hiroshima. Són molts els grups de turistes japonesos que des de Bangkok visiten amb autobusos amb aire condicionat els cementiris i passen algunes hores contemplant el pont proper i els voltants.

No tan accessible, Thanbyuzayat, a Birmània, acull els caiguts al nord de la

P. SAN JUAN

línia fèrria. A Rangun, Singapur i els principals ports del sud-est asiàtic les diferents armes de terra, aire i marina, han dipositat les restes dels ambaixadors perpetus caiguts durant aquesta guerra.

El present. Al costat del pont, on hi havia el camp de presoners de Tha Makhan, diversos restaurants que imiten els barracons de presoners reben els turistes que visiten la ciutat. No lluny d'ací, un monjo budista dirigeix un museu petit establert mitjançant la col·lecta d'alguns dels ex-presoners implicats en la construcció del ferrocarril. Aquests expressen en grotesques pintures i dibuixos els horrors de la captivitat, mentre els relats exposats narren l'angoixa i el patiment de què eren objecte.

De la línia fèrria existeixen avui tan sols 130 quilòmetres fins a Nam Tok. Gran part dels rails van ser reutilitzats. En uns trams, la jungla i la naturalesa han reclamat el que els va arrabassar l'home, i en altres els cultius han substituït el transport bèl·lic.

El pont va ser bombardejat per la RAF i la USAAF en diferents accions de 1944 i 1945 que li van produir ben importants danys. En aquests i altres atacs al ferrocarril van morir molts presoners, ja que els camps ubicats al

Després de la guerra, les tombes jalonaven el recorregut. Les restes foren traslladades als cementiris de Chong Kai, a la vora del riu Kwai.

La cura que es dispensa als cementiris és exquisida. No evita, però, la impressió que causen les milers de plaques dels oficials i soldats morts.

Les ofrenes han esdevingut un símbol de la memòria. En honor als caiguts.

Monument. Una bomba sense explotar.

costat de posicions estratègiques no estaven identificats pels japonesos com era preceptiu. Les accions de terra, com la que apareix en la pel·lícula de David Lean són pura ficció; durant la guerra els grups especials de l'exèrcit aliat no pertorbaren mai l'important transport de tropes i el proveïment que va significar per als japonesos la construcció de l'estratègic ferrocarril.

El pont es va reconstruir després de la guerra amb dos nous trams que, a diferència dels originals que encara hi continuen, són de forma trapezoidal.

Molts dels oficials de l'exèrcit imperial japonès van ser condemnats i executats pels crims comesos contra presoners de guerra. Un monòlit que ha estat construït pels japonesos en memòria dels caiguts en la construcció del ferrocarril els honra i són molts

El visitant arriba a tenir consciència de la significació històrica del fet. La contemplació de les tombes convida a la reflexió.